

A few remarks on the status of research on the word-building competences of children with intellectual disabilities

ABSTRACT: Renata Marciniak-Firadza, *A few remarks on the status of research on the word-building competences of children with intellectual disabilities*. Interdisciplinary Contexts of Special Pedagogy, No. 18, Poznań 2017. Pp. 139-159. Adam Mickiewicz University Press. ISSN 2300-391X

A description of the understanding (reception, decoding, interpretation) and creation (expression, coding) of word-building structures by children with minor intellectual disabilities, and a specification of how these word-building structures exist in the linguistic awareness of such children, is important as there exists no research and therefore no studies related to the word-building skills of children with intellectual disabilities.

The only data related to word-building skills in children with intellectual disabilities available are the names of professions collected by A. Wątopek in her research on the linguistic competences responsible for the development of lexical skills. The data incorporated in the said study allowed the linguistic and word-building analysis, and hence made it possible to indicate the methods of coding the names of professions/ persons performing certain activities by children with minor intellectual disabilities.

KEY WORDS: intellectual disability, language competence, word-building competences

Word-building plays an important role in the linguistic and cognitive development of a child, as noted by Ewa Muzyka-Furtak¹. A strict correlation is found between the knowledge of the rules of word-building and the level of mastery of language competences: „the shaping of the ability to interpret word-building formations, and subsequently the skills to actively utilise the awareness of rules of the creation of derivatives are the key signs of the formation of language skills at the lexical level”².

Two facts support the notion that the role of word-building is marginalised and underestimated by researchers, particularly with respect to intellectually disabled children. First of all, even if there exists literature in Polish dealing (fully or partially) with the shaping of the basics of word-building in an intellectually properly developed child’s linguistic system (conf. e. g. works by: Maria Zarębina³, Leon Kaczmarek⁴, Maria Chmura-Klektowa⁵, Stefan Szuman⁶, Jan Baudouin de Courtenay⁷, Helena Synowiec⁸, Stanisław

¹ E. Muzyka-Furtak, *Kwestionariusz słowotwórczy w ocenie kompetencji językowej dzieci z zaburzeniem słuchu*, [in:] *Metody i narzędzia diagnostyczne w logopedii*, ed. by M. Kurowska, E. Wolańska, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2015, p. 251.

² M. Pastuchowa, *O słowotwórstwie z perspektywy leksykalnej*, [in:] *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*, ed. by A. Achtelik, J. Tambor, wyd. Gnome, Katowice 2007, p. 23.

³ M. Zarębina, *Kształtowanie się systemu językowego dziecka*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław, 1965; M. Zarębina, *Język polski w rozwoju jednostki. Analiza tekstów dzieci do wieku szkolnego. Rozwój semantyczny języka dziecka*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1980.

⁴ L. Kaczmarek, *Nasze dziecko uczy się mowy*, Wydawnictwo Lubelskie, Lublin, 1966.

⁵ M. Chmura-Klektowa, *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci (I)*, „Poradnik Językowy” 1967, no. 10, pp. 433-445; M. Chmura-Klektowa, *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci*, „Poradnik Językowy” 1968, no. 1, pp. 19-25; M. Chmura-Klektowa, *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci*, „Prace Filologiczne” 1971, no. 21, pp. 99-235.

⁶ S. Szuman, *Rozwój treści słownika dzieci. Zagadnienia i niektóre wyniki badań*, [in:] *O rozwoju języka i myślenia dziecka*, ed. by S. Szuman, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1968, pp. 19-95.

⁷ J. Baudouin de Courtenay, *Spostrzeżenia nad językiem dziecka*, selected and analysed by M. Chmura-Klektowa, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1974.

⁸ H. Synowiec, *Z badań nad słownictwem dzieci przedszkolnych*, [in:] *Z teorii i praktyki dydaktycznej języka polskiego*, vol. 3, ed. by J. Kram, E. Polański, Wydawnictwo

Grabias⁹, Krystyna Gąsiorok¹⁰, Alicja Rakowska¹¹, Kazimiera Krakowiak¹², Maria Przybysz-Piwkova¹³, Łucja Dawid¹⁴, Ewa Haman¹⁵, Małgorzata Mnich¹⁶, Ewa Muzyka-Furtak¹⁷, Amelia Dziurda-

---

Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1980; H. Synowiec, *Rozwój słownictwa nazywającego rozwój osobowości w języku dzieci i młodzieży*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1985.

⁹ S. Grabias, *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Wydawnictwo Lubelskie, Lublin 1981.

¹⁰ K. Gąsiorok, *Rozumienie przez dzieci i młodzież szkolną rzeczowników abstrakcyjnych z uwzględnieniem czynników wiekowych i środowiskowych*, [in:] *Zagadnienia komunikacji językowej dzieci i młodzieży*, ed. by J. Porayski-Pomsta, Dom Wydawniczy „Elipsa”, Warszawa 1991.

¹¹ A. Rakowska, *Rozwój systemu gramatycznego u dzieci głuchych*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1992.

¹² K. Krakowiak, *Fonogesty jako narzędzie formowania języka u dzieci z uszkodzonym słuchem*, seria: *Komunikacja językowa i jej zaburzenia*, vol. 9, ed. by S. Grabias, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1995.

¹³ M. Przybysz-Piwkova, *Wyodrębnianie znaczeń form językowych w neologizmach dziecięcych*, [in:] *Językowy obraz świata dzieci i młodzieży*, ed. by J. Oźdżyński, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1995.

¹⁴ Ł. Dawid, *Neologizmy przykładem kreatywności językowej uczniów klas młodszych*, [in:] *Problemy edukacji lingwistycznej*, ed. by M.T. Michalewska, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Katowice 1999.

¹⁵ E. Haman, *Status wyrazów pochodnych w słowniku dziecka – analiza psycholingwistyczna* (unpublished thesis written under guidance of prof. dr hab. Barbara Bokus, Faculty of Psychology of the University of Warsaw), 2000; E. Haman, *Semantic vs. formal determinants of derivational morphology development: The case of derived nouns in Polish*, „Polish Psychological Bulletin” 2000, no. 31 (2), pp. 123-136; E. Haman, *Early productivity in derivation. A case study of diminutives in the acquisition of Polish*, „Psychology of Language and Communication” 2003, no. 7 (1), pp. 37-56; E. Haman, *Słowotwórstwo dziecięce w badaniach psycholingwistycznych*, Wydawnictwo Lexem, Warszawa 2013.

¹⁶ M. Mnich, *Sprawność językowa dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2002.

¹⁷ E. Muzyka, *Sposoby interpretowania konstrukcji słowotwórczych przez dzieci niesłyszące*, „Logopedia” 2007, no. 36, pp. 95-115; E. Muzyka, *Acquisition of word-formation categories by children with hearing loss*, „Psychology of Language and Communication” 2008, no. 12 (2), pp. 45-68; E. Muzyka-Furtak, *Głuchota i niedosłuch – mechanizmy nabywania wyrazów pochodnych*, „Logopedia” 2009, no. 38, pp. 149-172;

Multan¹⁸, Alicja Giermakowska¹⁹), publications concerning word-building in intellectually disabled children is missing. Second of all, even though speech and language in children with intellectual disabilities have already been the subject of scientific descriptions and studies (conf. e. g. speech impediments in intellectually disabled people were studied by Anna Szuniewicz²⁰ and Elżbieta Minczakiewicz²¹; studies of the abilities of speaking and writing at schools for children with minor-level intellectual disabilities were conducted by Sławomira Sadowska²²; vocabulary was studied by Lucyna

---

E. Muzyka-Furtak, *Konstrukcje słowotwórcze w świadomości językowej dzieci niesłyszących*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2010; E. Muzyka-Furtak, *Konstrukcje słowotwórcze a kategorie poznawcze dzieci niesłyszących*, [in:] *Język a kultura*, vol. 22, *Idiolekty w różnych sferach komunikacji*, ed. by A. Żurek, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 2011, pp. 117-132; E. Muzyka-Furtak, *Jakościowa charakterystyka zaburzeń leksykalnych dzieci z uszkodzonym słuchem*, „Logopedia” 2013, no. 42, pp. 135-150; E. Muzyka-Furtak, *Kwestionariusz słowotwórczy w ocenie kompetencji językowej dzieci z zaburzeniem słuchu*, [in:] *Metody i narzędzia diagnostyczne w logopedii*, ed. by M. Kurowska, E. Wolańska, Wydawnictwo Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2015, pp. 251-267.

¹⁸ A. Dziurda-Multan, *Dziecięce sposoby tworzenia nazw*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008.

¹⁹ A. Giermakowska, *Ocena kompetencji słowotwórczej uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu na poziomie edukacji wczesnoszkolnej*, „Szkoła Specjalna” 2012, no. 5, pp. 356-366.

²⁰ A. Szuniewicz *Próba badania wad mowy dzieci upośledzonych umysłowo w warszawskich szkołach specjalnych*, „Logopedia” 1967, no. 7, pp. 112-117.

²¹ E. Minczakiewicz, *Z badań nad zaburzeniami mowy u dzieci upośledzonych umysłowo*, [in:] *Z zagadnień oligofrenopedagogiki*, vol. 2, ed. by J. Pańczyk, Wydawnictwo WSPS, Warszawa, 1989; E. Minczakiewicz, *Zaburzenia mowy i ich odbicie w piśmie uczniów młodszych klas szkoły specjalnej dla lekko upośledzonych umysłowo*, „Logopedia” 1993, no. 20, pp. 113-119; E. Minczakiewicz, *Zaburzenia mowy u osób z upośledzeniem umysłowym*, „Scholasticus” 1993, no. 1, pp. 57-63; E. Minczakiewicz, *Rozwój języka mówionego uczniów młodszych klas szkoły specjalnej dla lekko upośledzonych umysłowo w toku zamierzonych oddziaływań stymulacyjnych*, „Logopedia” 1994, no. 21, pp. 37-46.

²² S. Sadowska, *Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w szkolnej sytuacji komunikacyjnej. O realizacji zadań wspomagania rozwoju umiejętności mówienia i pisania*, [in:] *Nauczanie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Wybrane problemy z teorii i praktyki*, ed. by S. Sadowska, Akapit, Toruń 2006, pp. 127-151.

Błęszyńska²³, agrammatisms in speech by Zbigniew Tarkowski²⁴, and narrative skills by Hanna Nadolska²⁵; speech skills of children with minor-level intellectual disabilities were discussed in a study headed by Józefa Bałachowicz and Jan Paluszewski²⁶, and language and communication skills in a monograph by Alicja Rakowska²⁷; among studies on the development of speech in intellectually disabled persons, of particular note are the works by Elżbieta Minczakiewicz²⁸; the linguistic image of emotions in the expressions of intellectually disabled children were handled by Urszula Jęczeń²⁹; linguistic competences of the pupils of a special school on the basis

---

²³ L. Błęszyńska, *Zasób słownictwa uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas gimnazjalnych – diagnoza i propozycje rozwiązań*, [in:] *Nauczanie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Wybrane problemy z teorii i praktyki*, ed. by S. Sadowska, Akapit, Toruń 2006, pp. 153-162.

²⁴ Z. Tarkowski, *Agramatyzm u uczniów lekko upośledzonych umysłowo*, [in:] *Rewalidacja dzieci ze złożonymi upośledzeniami*, ed. by Z. Sękowska, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1988, pp. 81-108.

²⁵ H. Nadolska, *Poziom inteligencji a sprawność relacjonowania zdarzeń. Wybrane aspekty badań nad kompetencją narracyjną dzieci pełnosprawnych i upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim*, „Kultura i Edukacja” 1993, no. 4, pp. 91-102; H. Nadolska, *Poziom inteligencji a sprawność narracji. (Z badań nad mową narracyjną dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i pełnosprawnych umysłowo)*, „Roczniki Pedagogiki Specjalnej” 1994, no. 5, pp. 43-61; H. Nadolska, *Kompetencja narracyjna uczniów o różnym poziomie intelektualnym. Przejawy, uwarunkowania, tendencje rozwojowe*, Wyd. Erbe, Białystok 1995.

²⁶ J. Bałachowicz, J. Paluszewski (red.), *Sprawności językowe dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim*, Wydawnictwo WSPS, Warszawa 1995.

²⁷ A. Rakowska, *Język – komunikacja – niepełnosprawność. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków, 2003.

²⁸ E. Minczakiewicz, *Kształtowanie i usprawnianie mowy dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym*, „Szkoła Specjalna” 1984, no. 3, pp. 186-191.

²⁹ U. Jęczeń, *Językowa projekcja emocji na przykładzie wypowiedzi dzieci upośledzonych umysłowo i dzieci w normie intelektualnej (niepublikowana rozprawa doktorska)*, Lublin, 2005; U. Jęczeń, *Językowa projekcja emocji. Emocje w zachowaniach językowych dzieci upośledzonych umysłowo i dzieci w normie intelektualnej*, [in:] *Język – interakcja – zaburzenia mowy. Metodologia badań*, ed. by T. Woźniak, A. Domagała, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007, pp. 133-171.

of the explications of the names of natural elements created by them were presented by Mirosław Michalik³⁰; the same author had performed an evaluation of the level of mastery of syntactic skills by persons with oligophasia and cerebral palsy against the background of developing syntactic skills in children aged four to ten³¹. Prepositional phrases in the speech of children with moderate and minor intellectual disabilities are handled by the unpublished doctoral thesis by Katarzyna Kaczorowska-Bray³²; from among newer studies, the following monographs should be named: by Dorota Krzeźmińska³³ on the issues of language and daily conversations of intellectually disabled persons, by Jacek Błęszyński³⁴ on the issues of speech, language and communications in intellectually-disabled persons, and by Agnieszka Wątopek³⁵, in which the author had set herself the goal of preparing, based on empirical material, of as exhaustive as possible a characteristics of the lexical, grammatical and narrative skills of children with minor intellectual disabilities, both with respect to understanding (reception), as well as speech (expression)), no researcher had undertaken an attempt at describing the word-building competences of children with minor intellectual disabilities.

The scientific study, on the basis of which conclusions may be drawn pertaining to selected aspects of word-building skills of children with intellectual dysfunctions is the above-quoted paper by Agnieszka Wątopek, special education professional, speech therapist

---

³⁰ M. Michalik, *Diagnozowanie kompetencji lingwistycznej ucznia szkoły specjalnej*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2006.

³¹ M. Michalik, *Kompetencja składniowa w normie i w zaburzeniach*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2011.

³² K. Kaczorowska-Bray, *Wyrażenia przyimkowe w mowie dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i lekkim* (unpublished thesis), Gdańsk, 2007.

³³ D. Krzeźmińska, *Język i dyskurs codzienny osób z niepełnosprawnością intelektualną*, Impuls, Kraków 2012.

³⁴ J. Błęszyński, *Niepełnosprawność intelektualna. Mowa – język – komunikacja. Czy iloraz inteligencji wyjaśnia wszystko?*, Harmonia, Gdańsk 2013.

³⁵ A. Wątopek *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014.

and neurologopaedist, entitled *The language competence of pupils with minor intellectual disabilities* (Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną). Even though the author did not study word-building competences of intellectually disabled children, but only language competences responsible for the expansion of vocabulary, grammatical (morpho-syntactic) and narrative skills (in eight- and ten-year-olds), she still devotes one of her sub-chapters to naming. Using her own research tool in the form of a Profession and activity sheet, being a set of fourteen model sentences in the form subject-verb-object, e. g. *the baker bakes bread, the doctor cures people*^a, Wątopek had collected 86 designations of professions/ performers of actions³⁶ and had, among others, on this basis concluded that children with intellectual disabilities had generated more unique forms as compared to children within the intellectual norm. At the same time, she pointed at the fact that one of the properties of speech of children with an intellectual disability is describing objects and terms using designations having excessively narrow or excessively broad meanings, the formation of neologisms in place of proper word forms, and the use of colloquialisms³⁷. The conclusions formulated by Agnieszka Wątopek do not make one wonder, because the word-building system of the Polish language, being extensive and characterised by a large variety of factors in the individual word-building categories, causes difficulties in their application, and may result in children using incorrect forms of derivative words³⁸.

A. Wątopek, beside eight- and ten-year-olds diagnosed with minor intellectual disabilities, also studied children fitting in with the

---

^a In Polish these phrases are, respectively, *piekarz piecze chleb, lekarz leczy ludzi* [all footnotes denoted by letters stem from the translator].

³⁶ The author treats these names as names of professions, whereby these names belong to the word formation category of names of performers of activities.

³⁷ A. Wątopek *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 61.

³⁸ A. Giermakowska, *Ocena kompetencji słowotwórczej uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu na poziomie edukacji wczesnoszkolnej*, „Szkoła Specjalna” 2012, no. 5, pp. 359-360.

clinical norm, belonging to two control groups – one selected based on the intelligence age of the analysed subjects from the criterion group, and the other selected based on their biological age. Children qualified to these groups have fulfilled the criterion of appropriately low education level of their parents. Such a methodology had enabled the author to conduct an optimum analysis of the differences between children with a minor intellectual disability and children within the intellectual norm. Besides, such an arrangement corresponds to the specifics of the phenomenon of intellectual disability, because it takes into account the differentiation/ discrepancies between the biological, intellectual and social ages characteristic for it.

As the author summarises, the studied subjects with minor intellectual disabilities, when wanting to retrieve from memory the names of the professions pictured in the images, would often come up with their own word forms (e. g. *piekarnik* (for *piekarz*), *szywarka* (for *szwaczka*), *szewiec* (for *szewc*))^b. On other occasions, they would create descriptive forms (e. g. *This is the one, who...*), omitted the subject in the sentences or used the words *pan/ pani/ mama/ tata*^c or the pronouns *him/ her*. In doing so, they did not stand out from among fully able preschoolers or their peers, who also used the indicated strategies – even if more rarely³⁹.

Beside this, the author of the monograph *The language competence of pupils with minor intellectual disabilities* formulated the following conclusions based on the attempts to name the professions/ performers of activities:

1. Pupils with minor intellectual disabilities handled significantly worse the naming of professions than their fully able peers, but comparably as well as preschoolers⁴⁰;

---

^b These words mean *baker, seamstress, cobbler*. I find attempts at translating the words the children came up with unnecessary.

^c *Mr, Mrs/Miss, mother, father*, respectively; the first two are common nouns in Polish, although titles in the same sense as in English.

³⁹ A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 199.

⁴⁰ A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 106.

2. During the evaluation, intellectually-disabled children, just like their younger counterparts at a comparative intellectual age, required more time than pupils of public schools to recall the individual words, however the presence of incorrect forms was found in all groups⁴¹;
3. The highest number of wrong forms was found in pupils with an intellectual dysfunction and among preschoolers, the lowest count was found among the peers of pupils with dysfunctions⁴²;
4. Pupils with minor intellectual disabilities had generated the most unique forms, but both their younger colleagues as well as their peers took to amending their lexical deficiencies by neologisms. In general, the knowledge of vocabulary related to human professional activity among pupils with minor intellectual disabilities had turned out to be low as compared to their peers (44.6% / 77.9%)⁴³. Z. Tarkowski came to a similar conclusion⁴⁴ writing that the language abilities of both groups (e. g. normative children and those with minor intellectual disabilities) does not differ qualitatively, with quantitative differences nonetheless present⁴⁵;

---

⁴¹ A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 107.

⁴² A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, pp. 107.

⁴³ A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 109.

⁴⁴ Z. Tarkowski, *Zaburzenia mowy dzieci upośledzonych umysłowo*, [in:] *Logopedia – pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, vol. II, ed. by T. Gałkowski, G. Jastrzębowska, Wydawnictwo UO, Opole, 2013, 2nd ed., pp. 203-204.

⁴⁵ A description providing an information about the quantitative limitations of one's vocabulary is insufficient, as it omits the qualitative characteristic of the vocabulary known to the child and the qualitative properties of the errors it makes. Information of this type can be obtained only by way of a linguistic analysis, and the execution of such an analysis lies within the competences of the speech therapist (S. Grabias, *Teoria zaburzeń mowy. Perspektywy badań, typologie zaburzeń, procedury postępowania logopedycznego*, [in:] *Logopedia. Teoria zaburzeń mowy*, ed. by S. Grabias, Z.M. Kurkowski, wyd. UMCS, Lublin 2012, p. 59).

5. The derivation of new words from those already existing, as a form of lexical creativity, can compensate for the deficiencies in the mental vocabulary, uncovering at the same time loopholes within the vocabulary and notional system, a low level of criticism and limited feeling for the language norm. For some, neologisms speak of a child's creativity, for others – of the immaturity of their speech. „It may be – as Wątopek writes – that neologisms appear wherever someone's knowledge and the related vocabulary ends in order to give vent to the need to voice one's thoughts that at times may be stronger than the fear of committing a linguistic error”⁴⁶;
6. The results of the evaluation indicate the presence of identical mechanisms and different conditions of the acquisition of meanings by children with and without disturbances in intellectual development. Based on the research, it was determined that for both groups, the intellectual representations of the various constituent components of reality all arise in the same order – from objects most characteristic and common through those physically similar to them, to the ones least reminiscent of the original items. However, due to the specifics of thought processes in individuals with intellectual dysfunctions, the structure of the terms they have at hand may be less complex⁴⁷.

The purpose of the article is an analysis of the names of professions/ performers of activities obtained from children with minor intellectual disabilities by A. Wątopek in the naming trial from the point of view of word-building, and an attempt at evaluating the methods of encoding these names by these children.

Based on data excerpted from the paper *The language competence of pupils with minor intellectual disabilities*, we are not able to provide a description, and following that, an evaluation of the understanding (reception, decoding, interpretation) of the word-building structures

---

⁴⁶ A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 109.

⁴⁷ A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 65.

by the children with minor intellectual disabilities, as we do not have the knowledge, whether the children had: a) the capacity to determine the semantic relationship between the base word and the derived word through an indication of the constituent components of the formation (e. g. whether they are able to form a word-building periphrasis⁴⁸), b) the ability to explicate semantic properties⁴⁹ making up the structural meaning of the analysed formation. A high level of understanding, e. g. of decoding word-building structures guarantees the comprehension acquisition of abilities to create, or encode, them. The level of understanding of word-building structures exceeds the level of their creation, which is in line with the general rules of language development – perception precedes expression⁵⁰.

The data from the described paper permit, however, their linguistic, word-building analysis, at the same time the indication of modes of encoding of the names of professions/ performers of activities by children with minor intellectual disabilities.

Hence, considering the paradigm of modes of encoding of names of professions⁵¹/ performers of activities by children with intellectual dysfunctions, one can differentiate between:

---

⁴⁸ A periphrasis, or circumlocution, is a „multi-word phrase akin to a definition, equivalent to the name being paraphrased, in which the base word is used” (R. Grzegorzycowa, J. Puzynina *Słowotwórstwo*, [in:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, ed. by R. Grzegorzycowa, R. Laskowski, H. Wróbel, PWN, Warszawa, 1984, p. 316). A periphrasis is used to identify the base word and determine the meaning of the formant (S. Grabias, *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Wyd. Lubelskie, Lublin 1981, p. 94).

⁴⁹ The explication of phrase meanings is the „assignment of more analytic phrases equivalent to them (formally split)” (R. Grzegorzycowa, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, PWN, Warszawa, 1995, p. 10). This means the identification of the base word and of the meaning of the formant in response to supporting questions about the meaning of the individual constituent components of a formation, without the construction of a word-building periphrasis.

⁵⁰ E. Muzyka-Furtak, *Głuchota i niedosłuch – mechanizmy nabywania wyrazów pochodnych*, „Logopedia” 2009, no. 38, p. 163.

⁵¹ The paradigm of coding methods follows E. Muzyka-Furtak, *Konstrukcje słowotwórcze w świadomości językowej dzieci niesłyszących*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, p. 237.

1. Correctly created names of professions/ performers of activities, e. g.: *lekarz, malarz, kucharz* or *piekarz*;
2. Structures created by the use of wrong formants, e. g.: *kierownica* instead of *kierowca*, *kuchar* instead of *kucharz*, *piekarnicz* instead of *piekarz*;
3. Structures created with the base word changed, e. g.: *naprawiacz* instead of *szewc*, *naprawnik* instead of *szewc*;^d
4. Structures created by non-formants, e. g.: *murenarz* instead of *murarz*, *sprzedyniarz* instead of *sprzedawczyni*;^e
5. Endings used in inflection used as formants, e. g.: *szyja* instead of *krawcowa*, *szyjąca* instead of *krawcowa*;^f
6. Words that are indivisible in terms of word-building, e. g.: *zegar* instead of *zegarmistrz*;^g
7. Phrases, e. g.: *naprawiacz butów* for *szewc*, *naprawiacz zegarków* for *zegarmistrz*, *pan butowy* for *szewc*, *pan kierownik* for *kierowca*, *pan murowany* for *murarz*, *pan naprawiacz* for *zegarmistrz*, *pan pożar* for *strażak*, *pani spóżywca* for *sprzedawczyni*, *strażak Sam* for *strażak*.^g

---

^d The two erroneously created words would correspond roughly to *repairer*, however formed using two different endings in each case, with both these endings, however, being correct in that they are used to describe persons who or objects that perform specific functions.

^e In the latter case, the gender is also wrong, with *sprzedyniarz* (derived from the word *sprzedawać*, *to sell*) having a masculine ending, and the correct word, *sprzedawczyni*, *female salesperson*, being feminine.

^f Both of the words created by the studied children in this example are derived from the verb *szyć*, *to sew*, with the second one being correct in that it is the present participle of the verb *szyć* (as in *the sewing one*).

^g *Watch* instead of *watchmaker*.

^g I attempt to provide the literal translations of the pupils' creations: *Shoe repairer* for *cobbler*, *watch repairer* for *watchmaker*, *shoe man* (as in, one who deals with shoes) for *cobbler*, *Mr manager* (*kierownik* is an actual word in Polish that has nothing to do with driving, but is derived from the same word, *kierować*, *to drive*, *manage* or *control* something) for *driver*, *mason/bricklayer* for *bricklayer* (the Polish term for bricklayer is derived from a different base word, *mur*, meaning *wall*), *Mr repairer* for *watchmaker*, *Mr fire* (fire as in the process of destructive oxidation of objects) for *fireman*, *Mrs grocery* for *female salesperson*, *fireman Sam* for *fireman*.

Evaluating the word-building competences of children with minor intellectual abilities, one should note the fact, whether the newly created words are formed according to the word-building templates existing in the Polish language, or whether they depart from these. The subdivision into systemic (potential) neologisms and extrasystemic neologisms, known from subject literature, may be helpful here.

The analysis of the material in terms of word-building had shown that children with minor intellectual disabilities create both systemic (potential) neologisms (or neologisms that are only apparently systemic) as well as extrasystemic neologisms.

Systemic (potential) neologisms repeat the same tried templates for word creation⁵², are based on existing word-building models from the language⁵³. These are new words, created according to rules in force, but not stabilised in the lexical norm (not existing in the vocabulary of the given language). Their actual meaning equals their structural meaning. This means that such derivatives are understandable without the context they are used in, as their meaning can be deciphered based on language knowledge itself⁵⁴.

Among systemic neologisms, one could name:

- neologisms created using wrong (category-based) word-building formants. These are new words using formants typical for the given word-building category, words that are „structurally impeccable”, „not hitherto seen, even if created correctly”⁵⁵.

Examples from the monograph of A. Wątarek: *górnierz* for *górnik*, *malowacz* for *malarz*, *malownik* for *malarz*, *murownik* for *murarz*, *piekarnik* for *piekarz*, *skleparka* for *sklepowa*, *szywaczka* for *szwaczka*, *krawcowa*, *zegarnik* for *zegarmistrz*;

---

⁵² J. Puzynina, *O pojęciu potencjalnych formacji słotwórczych*, „Poradnik Językowy” 1966, vol. 8, p. 332.

⁵³ D. Buttler, *Polski dowcip językowy*, PWN, Warszawa, 1968; S. Grabias, *Paroniemia jako proces leksykalny*, „Socjolingwistyka” 1982, no. 4, pp. 75-88.

⁵⁴ H. Jadačka, *Kultura języka polskiego. Fleksja, słotwórstwo, składnia*, PWN, Warszawa 2005.

⁵⁵ D. Buttler, *Polski dowcip językowy*, PWN, Warszawa 1968, p. 152.

- neologisms formed based on wrong word-building bases. These include derivatives created based on word-building bases selected individually by the child (non-normative word choice as the base for the derivative to be created), but created by appending of a formant characteristic for the given word-building category. Maria Chmura-Klekotowa⁵⁶ refers to such neologisms as conceptual neologisms.

Examples as above: *badaczka* for *lekarka*, *budowarz* for *murarz*, *budowlarz* for *murarz*, *budownik* for *murarz*, *buciarz* for *szewc*, *butarz* for *szewc*, *ceglarz* for *murarz*, *chlebarz* for *piekarz*, *ciężarownik* for *kierowca*, *ciężarówkarz* for *kierowca*, *dostawca* for *kierowca*, *jeźdźacz* for *kierowca*, *kamieniarz* for *górnik*, *kopalniarz* for *górnik*, *kopalnik* for *górnik*, *podbijacz* for *szewc*, *przewoźnik* for *kierowca*, *ratownik* for *strażak*, *uszycielka* for *krawcowa*, *wiertak* for *górnik*.^h

Extrasystemic neologisms are in opposition to potential neologisms. They are referred to as individualisms or occasionalisms⁵⁷. These are new words created according to the word-building mod-

---

⁵⁶ M. Chmura-Klekotowa, *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci*, „Prace Filologiczne” 1971, no. 21, pp. 99-235.

^h Clarifications of the mode of derivation of these neologisms:

lekarka (female doctor): *badaczka* (one who examines, from *badać*, to examine, to study)

murarz (bricklayer): *budowarz*, *budowlarz*, *budownik*, (from *budować*, to build), *ceglarz* (from *cegła*, brick)

szewc (cobbler): *buciarz*, *butarz* (from *but*, shoe), *podbijacz* (from *podbijać*, to sole)

piekarz (baker): *chlebarz* (from *chleb*, bread)

kierowca (driver): *ciężarownik*, *ciężarówkarz* (from *ciężarówka*, heavy truck), *dostawca* (delivery person, from *dostarczać*, to deliver), *jeźdźacz* (from *jeździć*, to ride), *przewoźnik* (one who conveys or transports, from *przewozić*, to transport)

górnik (miner): *kamieniarz* (one who works with stones, from *kamień*, stone), *kopalniarz*, *kopalnik* (from *kopalnia*, mine), *wiertak* (from *wiercić*, to drill)

strażak (fireman): *ratownik* (one who rescues, from *ratować*, to rescue)

krawcowa (female tailor): *uszycielka* (from *uszyć*, to sew)

⁵⁷ K. Chruścińska, *O formacjach potencjalnych i okazjonalizmach*, [in:] *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego*, ed. by M. Szymczak, Wydawnictwo ZNiO, Wrocław, 1978, pp. 69-79; S. Grabias, *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Wyd. Lubelskie, Lublin 1981.

els of the Polish language. These include neologisms unmotivated by any existing word, e. g. absolute neologisms, form with atypical word-building bases or isolated components functioning as formant, as well as phonetic or morphologic distortions of the word structure or disintegration of word structures indifferent to morphologic limits⁵⁸. They are sometimes referred to as situational neologisms, because they may constitute single-time, spontaneous reactions to specific stimuli⁵⁹.

The following can be named among extrasystemic word-building formations created by children with minor intellectual disability:

- neologisms created using wrong (non-category) formants. These are derivatives created using random formants (atypical for the relevant word-building category) for which reason their meaning is incomprehensible.

Examples as above: *sprzedawczynia* for *sprzedawczyni*, *szywalnia* for *szwaczka*;

- neologisms formed using wrong word-building bases. These are formations created through the addition of a formant atypical for a given category to a wrongly selected word-building base.

Examples as above: *stukowiec* for *szewc*;

- neologisms created using atypical word-building bases. These include „derivatives from bases that do not normally form derivatives of specific kinds (...) or which aren't usually developed in word-building”⁶⁰. These are created by children with very low word-building fluency.

Examples as above: *prawienek* for *zegarmistrz*ⁱ, *prowiciel* for *kierowca*.

---

⁵⁸ S. Grabias, *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Wyd. Lubelskie, Lublin 1981.

⁵⁹ D. Buttler, *Neologizm i terminy pokrewne*, „Poradnik Językowy” 1962, vol. 5-6, pp. 235-244.

⁶⁰ D. Buttler, *Polski dowcip językowy*, PWN, Warszawa 1968, p. 183.

ⁱ Prawienek most probably formed based on *naprawiać*, to repair.

In evaluating the word-building competences of children with intellectual disabilities based on material excerpted from the monograph of A. Wątopek, the following additional conclusions may be drawn:

- 1) Children with retardation use the rule of clarity of meaning, e. g. in neologisms they frequently use formants that they know.
- 2) They select the formants most productive in terms of names of professions/ performers of activities, e. g. *-arz, -nik, -acz*.
- 3) Using the formant *-arz* they created 24 forms (of the 86 collected), conf. e. g.: *budowarz* for *murarz*, *górnierz* for *górnik*, *kopalniarz* for *górnik*, *pan zegarz* for *zegarmistrz*. They even used this formant to create the forms *sklepiarz*, *sprzedyniarz* to indicate female performers of activities, e. g. *sklepowa*, *sprzedawczydni*. I noted 18 forms utilising the formant *-nik*, conf. e. g.: *ciężarownik* for *kierowca*, *malownik* for *malarz*, *naprawnik* for *zegarmistrz*, *zegarnik* for *zegarmistrz*. The formant *-acz* was used by the children to create six forms, conf. e. g.: *jeźdźacz* for *kierowca*, *malowacz* for *malarz*, *naprawiacz zegarków* for *zegarmistrz*, *podbijacz* for *szewc*, *szycwacz butów* for *szewc*.
- 4) At times, not knowing the names of professions, the children would:
  - a) pick out from the semantic grid lexemes of a superordinate category, conf. e. g.: *naprawiacz* for *szewc*, *naprawiak* for *zegarmistrz*, *naprawiarz* for *szewc*, *naprawnik* for *szewc*, *zegarmistrz*, *pracownik* for *murarz*, *robotnik* for *górnik* or a subordinate category, conf. e. g.: *chlebarz* for *piekarz*, *ciężarownik* for *kierowca*, *ciężarówkarz* for *kierowca*. Such creations – as Alicja Giermakowska writes – can mean that the child does not have the proper image of relations stemming from the possession of specific properties by objects on different levels of the semantic hierarchy⁶¹;

---

⁶¹ A. Giermakowska, *Ocena kompetencji słotowórczej uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu na poziomie edukacji wczesnoszkolnej*, „Szkoła Specjalna” 2012, no. 5, p. 364.

b) quote names of professions/ performers of activities that were different, often not even related to the proper ones, conf. e. g.: *murenarz* for *górnik*, *rolnik* for *górnik*.

Even if we do not have data on the semantic property explication skills in children with minor intellectual disabilities, however we may infer that some of the names were created by association, conf. *kominiarz* for *górnik* (perhaps because both were dark uniforms and have similarly dirty faces), *kowal* for *szewc* (perhaps because he has a cobbler's anvil), *krawiec* for *szewc* (because both sew, one clothing, the other shoes), *provincial* for *kierowca* (perhaps from *prowadzić*, *to drive*), *stukowiec* for *szewc* (perhaps because he knocks (*stukać*) on the heels when replacing taps), *złotnik* for *górnik* (perhaps because coal is sometimes referred to as black gold (*czarne złoto*)).

Apart from that, perhaps some phonetic (tonal) associations have contributed to the creation of the form *młynarz* for *murarzi*.

Summary

The description of the understanding (reception, decoding, interpretation) and creation (expression, coding) of word-building structures by children with minor intellectual disabilities, the determination of the mode of presence of word-building structures in the linguistic awareness of children suffering from retardation is the more important that research, and accordingly, studies on the word-building competences of these children, are lacking.

The results of studies will permit, among others, answers to questions of some educators, namely, do children with intellectual dysfunctions (minor intellectual disabilities, of course) are able to cope with the same base school curriculum as everyone, acquire knowledge from common textbooks, take part in tests or competence examinations based on unified rules⁶².

ⁱ *Młynarz* means *mill*.

⁶² Conf. A. Wątopek, *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014, p. 12.

References

- Balachowicz J., Paluszewski J. (red.), *Sprawności językowe dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim*, Wydawnictwo WSPS, Warszawa 1995.
- Baudouin de Courtenay J., *Spostrzeżenia nad językiem dziecka*, wybr. i oprac. M. Chmura-Klekotowa, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1974.
- Błęszyńska L., *Zasób słownictwa uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas gimnazjalnych – diagnoza i propozycje rozwiązań*, (w:) *Nauczanie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Wybrane problemy z teorii i praktyki*, red. S. Sadowska, Akapit, Toruń, 2006, s. 153-162.
- Błęszyński J., *Niepełnosprawność intelektualna. Mowa – język – komunikacja. Czy iloraz inteligencji wyjaśnia wszystko?*, Harmonia, Gdańsk, 2013.
- Buttler D., *Neologizm i terminy pokrewne*, „Poradnik Językowy” 1962, z. 5-6, s. 235-244.
- Buttler D., *Polski dowcip językowy*, PWN, Warszawa 1968,
- Chmura-Klekotowa M., *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci (I)*, „Poradnik Językowy” 1967, nr 10, s. 433-445,
- Chmura-Klekotowa M., *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci*, „Poradnik Językowy” 1968, nr 1, s. 19-25;
- Chmura-Klekotowa M., *Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci*, „Prace Filologiczne” 1971, nr 21, s. 99-235.
- Chruścińska K., *O formacjach potencjalnych i okazjonalizmach*, (w:) *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego*, red. M. Szymczak, Wydawnictwo ZNiO, Wrocław 1978, s. 69-79,
- Dawid Ł., *Neologizmy przykładem kreatywności językowej uczniów klas młodszych*, [w:] *Problemy edukacji lingwistycznej*, pod red. M.T. Michałewskiej, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Katowice 1999.
- Dziurda-Multan A., *Dziecięce sposoby tworzenia nazw*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008.
- Gąsiorek K., *Rozumienie przez dzieci i młodzież szkolną rzeczowników abstrakcyjnych z uwzględnieniem czynników wiekowych i środowiskowych*, [w:] *Zagadnienia komunikacji językowej dzieci i młodzieży*, red. J. Porayski-Pomsta, Dom Wydawniczy „Elipsa”, Warszawa 1991.
- Giermakowska A., *Ocena kompetencji słowotwórczej uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu na poziomie edukacji wczesnoszkolnej*, „Szkoła Specjalna” 2012, nr 5, s. 356-366.
- Grabias S., *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Wyd. Lubelskie, Lublin 1981.
- Grabias S., *Paronimia jako proces leksykalny*, „Socjolingwistyka” 1982, nr 4, s. 75-88.
- Haman E., *Early productivity in derivation. A case study of diminutives in the acquisition of Polish*, „Psychology of Language and Communication” 2003, nr 7(1), s. 37-56,

- Haman E., *Słowotwórstwo dziecięce w badaniach psycholingwistycznych*, Wydawnictwo Lexem, Warszawa 2013.
- Haman E., *Status wyrazów pochodnych w słowniku dziecka – analiza psycholingwistyczna* (niepublikowana rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Barbary Bokus, Wydział Psychologii UW), 2000; Haman E., *Semantic vs. formal determinants of derivational morphology development: The case of derived nouns in Polish*, „Polish Psychological Bulletin” 2000, nr 31 (2), s. 123-136.
- Jadacka H., *Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia*, PWN, Warszawa, 2005.
- Jęczeń U., *Językowa projekcja emocji na przykładzie wypowiedzi dzieci upośledzonych umysłowo i dzieci w normie intelektualnej* (niepublikowana rozprawa doktorska), Lublin, 2005.
- Jęczeń U., *Językowa projekcja emocji. Emocje w zachowaniach językowych dzieci upośledzonych umysłowo i dzieci w normie intelektualnej*, (w:) *Język – interakcja – zaburzenia mowy. Metodologia badań*, red. T. Woźniak, A. Domagała, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007, s. 133-171.
- Kaczmarek L., *Nasze dziecko uczy się mowy*, Wydawnictwo Lubelskie, Lublin 1966.
- Kaczorowska-Bray K., *Wyrażenia przyimkowe w mowie dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i lekkim* (niepublikowana rozprawa doktorska), Gdańsk 2007.
- Krakowiak K., *Fonogesty jako narzędzie formowania języka u dzieci z uszkodzonym słuchem*, seria: *Komunikacja językowa i jej zaburzenia*, t. 9, red. S. Grabias, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1995.
- Krzemińska D., *Język i dyskurs codzienny osób z niepełnosprawnością intelektualną*, Impuls, Kraków 2012.
- Michalik M., *Diagnozowanie kompetencji lingwistycznej ucznia szkoły specjalnej*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2006.
- Michalik M., *Kompetencja składniowa w normie i w zaburzeniach*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2011.
- Minczakiewicz E., *Kształtowanie i usprawnianie mowy dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym*, „Szkoła Specjalna” 1984, nr 3, s. 186-191.
- Minczakiewicz E., *Rozwój języka mówionego uczniów młodszych klas szkoły specjalnej dla lekko upośledzonych umysłowo w toku zamierzonych oddziaływań stymulacyjnych*, „Logopedia” 1994, nr 21, s. 37-46.
- Minczakiewicz E., *Z badań nad zaburzeniami mowy u dzieci upośledzonych umysłowo*, (w:) *Z zagadnień oligofrenopedagogiki*, t. 2, red. J. Pańczyk, Wydawnictwo WSPS, Warszawa 1989.
- Minczakiewicz E., *Zaburzenia mowy i ich odbicie w piśmie uczniów młodszych klas szkoły specjalnej dla lekko upośledzonych umysłowo*, „Logopedia” 1993, nr 20, s. 113-119.
- Minczakiewicz E., *Zaburzenia mowy u osób z upośledzeniem umysłowym*, „Scholasticus” 1993, nr 1, s. 57-63.

- Mnich M., *Sprawność językowa dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2002.
- Muzyka E., *Acquisition of word-formation categories by children with hearing loss*, „Psychology of Language and Communication” 2008, nr 12(2), s. 45-68.
- Muzyka E., *Sposoby interpretowania konstrukcji słowotwórczych przez dzieci niesłyszące*, „Logopedia” 2007, nr 36, s. 95-115.
- Muzyka-Furtak E., *Głuchota i niedosłuch – mechanizmy nabywania wyrazów pochodnych*, „Logopedia” 2009, nr 38, s. 149-172.
- Muzyka-Furtak E., *Jakościowa charakterystyka zaburzeń leksykalnych dzieci z uszkodzonym słuchem*, „Logopedia” 2013, nr 42, s. 135-150.
- Muzyka-Furtak E., *Konstrukcje słowotwórcze a kategorie poznawcze dzieci niesłyszących*, [w:] *Język a kultura*, t. 22, *Idiolekty w różnych sferach komunikacji*, red. A. Żurek, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011, s. 117-132.
- Muzyka-Furtak E., *Konstrukcje słowotwórcze w świadomości językowej dzieci niesłyszących*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010.
- Muzyka-Furtak E., *Kwestionariusz słowotwórczy w ocenie kompetencji językowej dzieci z zaburzeniem słuchu*, [w:] *Metody i narzędzia diagnostyczne w logopedii*, red. M. Kurowska, E. Wolańska, Wydawnictwo Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2015, s. 251-267.
- Nadolska H., *Poziom inteligencji a sprawność narracji. (Z badań nad mową narracyjną dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i pełnosprawnych umysłowo)*, „Roczniki Pedagogiki Specjalnej” 1994, nr 5, s. 43-61; Nadolska H., *Kompetencja narracyjna uczniów o różnym poziomie intelektualnym. Przejawy, uwarunkowania, tendencje rozwojowe*, wyd. Erbe, Białystok 1995.
- Nadolska H., *Poziom inteligencji a sprawność relacjonowania zdarzeń. Wybrane aspekty badań nad kompetencją narracyjną dzieci pełnosprawnych i upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim*, „Kultura i Edukacja” 1993, nr 4, s. 91-102.
- Pastuchowa M., *O słowotwórstwie z perspektywy leksykalnej*, [w:] *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*, red. A. Achtełlik, J. Tambor, wyd. Gnome, Katowice 2007, s. 23.
- Przybysz-Piwkowska M., *Wyodrębnianie znaczeń form językowych w neologizmach dziecięcych*, [w:] *Językowy obraz świata dzieci i młodzieży*, red. J. Ożdżyński, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1995.
- Puzynina J., *O pojęciu potencjalnych formacji słowotwórczych*, „Poradnik Językowy” 1966, z. 8, s. 332.
- Rakowska A., *Język – komunikacja – niepełnosprawność. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2003.
- Rakowska A., *Rozwój systemu gramatycznego u dzieci głuchych*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1992.
- Sadowska S., *Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w szkolnej sytuacji komunikacyjnej. O realizacji zadań wspomagania rozwoju umiejętności mó-*

- wienia i pisania, (w:) *Nauczanie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Wybrane problemy z teorii i praktyki*, red. S. Sadowska, Akapit, Toruń 2006.
- Synowiec H., *Rozwój słownictwa nazywającego rozwój osobowości w języku dzieci i młodzieży*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1985.
- Synowiec H., *Z badań nad słownictwem dzieci przedszkolnych*, [w:] *Z teorii i praktyki dydaktycznej języka polskiego*, t. 3, red. J. Kram, E. Polański, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1980.
- Szuman S., *Rozwój treści słownika dzieci. Zagadnienia i niektóre wyniki badań*, [w:] *O rozwoju języka i myślenia dziecka*, red. S. Szuman, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1968, s. 19-95.
- Szuniewicz A. *Próba badania wad mowy dzieci upośledzonych umysłowo w warszawskich szkołach specjalnych*, „Logopedia” 1967, nr 7, s. 112-117.
- Tarkowski Z., *Agramatyzm u uczniów lekko upośledzonych umysłowo*, [w:] *Rewalidacja dzieci ze złożonymi upośledzeniami*, red. Z. Sękowska, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1988, s. 81-108.
- Tarkowski Z., *Zaburzenia mowy dzieci upośledzonych umysłowo*, [w:] *Logopedia – pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, t. II, red. T. Gałkowski, G. Jastrzębowska, Wydawnictwo UO, Opole 2013, wyd. II, s. 203-204.
- Wątopek A. *Kompetencja językowa uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2014.
- Zarębina M., *Kształtowanie się systemu językowego dziecka*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław, 1965; Zarębina M., *Język polski w rozwoju jednostki. Analiza tekstów dzieci do wieku szkolnego. Rozwój semantyczny języka dziecka*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1980.